

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL NAȚIONAL DE CERCETĂRI ECONOMICE
„COSTIN C. KIRIȚESCU“

Vol. 443

Colectia
BIBLIOTECA ECONOMICĂ

Seria
*Probleme
economice*

ABSORBȚIA
FONDURILOR EUROPENE
ÎN ROMÂNIA

Brândușa Mariana GHERGHINA

ISBN 978 - 973 - 159 - 194 - 0

Centrul de Informare și Documentare Economică

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL NAȚIONAL DE CERCETĂRI ECONOMICE
„COSTIN C. KIRIȚESCU”
Centrul de Informare și Documentare Economică

ABSORBȚIA FONDURILOR EUROPENE ÎN ROMÂNIA

Brândușa Mariana GHERGHINA

Centrul de Informare și Documentare Economică

Studiu elaborat
în cadrul programului individual de pregătire doctorală
la Institutul Național de Cercetări Economice “Costin C. Kirițescu”,
Academia Română

Editat de CENTRUL DE INFORMARE ȘI DOCUMENTARE ECONOMICĂ
REDACTOR-ȘEF: VALERIU IOAN-FRANC

Redactor: ORTANSA CIUTACU
Concepție grafică, machetare și tehnoredactare: LUMINIȚA LOGIN
CIDE/STUDII/PROBLEME: CIDE/Lucrprobstudii/Prob Gherghina_443.doc

Redacția și administrația: București, Calea 13 Septembrie nr. 13, sectorul 5,
cod poștal 050711, telefon: 0040-21-318 24 38, e-mail: cide90@gmail.com

Materialele cuprinse în acest volum pot fi reproduse numai cu aprobarea
conducerii Institutului Național de Cercetări Economice „Costin C. Kirițescu”.

Volumele seriei pot fi identificate și comandate fie în colecție anuală, respectiv ISSN 1222-5401,
fie pe fiecare titlu în parte, respectiv pe ISBN alocat fiecărui volum.

Pentru volumul de față: ISBN: 978-973-159-194-0

CUPRINS

Introducere	5
1. Evaluări de ansamblu ale absorbției fondurilor europene	6
2. Absorbția fondurilor europene pe programe operaționale.....	9
3. Utilizarea fondurilor europene în profil teritorial.....	24
4. Concluzii.....	29
Bibliografie	34

Introducere¹

Studiul își propune o apreciere a absorbției fondurilor europene în România structurată pe 4 secțiuni, astfel:

- **Evaluări de ansamblu**, în care au fost analizate fondurile nerambursabile primite de România comparativ cu contribuția națională din perioada 2007 -2013, precum și balanța netă a fluxurilor de numerar din aceeași perioadă. Această analiză a cuprins și perioada 2014 - 2015, întrucât Comisia Europeană a aprobat decontarea n+2, în vederea dezangajării cheltuielilor;

- **Absorbția fondurilor europene pe programe operaționale**, în cadrul căreia a fost efectuată o analiză a situației fondurilor europene atât la 30.06.2016, cât și la 31.12.2015. La data de 30.06.2016 analiza a fost efectuată pe fiecare program operațional și pe total, având în vedere atât rata de absorbție efectivă (sume rambursate de CE față de sume alocate pe program), cât și rata absorbției totale care include și avansul acordat de CE.

S-a efectuat și o apreciere a fondurilor primite față de sumele alocate (contribuție comunitară și cofinanțare națională) la data de 31 decembrie 2015, pe fiecare program operațional, și în cadrul acestuia pe fiecare axă prioritară.

- **Utilizarea fondurilor europene în profil teritorial**, în care se realizează o analiză a evoluției produsului intern brut pe județe.

În această secțiune se prezintă și evoluția PIB pe regiuni de dezvoltare, în care se observă estomparea în mare măsură a diferențelor consemnate pe județe, precum și o analiză a plăților efectuate pe programele operaționale în profil regional, inclusiv prin indicatorul fonduri europene la 1.000 lei PIB în profil teritorial.

- **Concluzii**, secțiune în care sunt prezentate unele rezultate ale analizelor efectuate, cât și opinii personale ale autorului privind utilizarea fondurilor europene.

¹ Studiu elaborat în cadrul programului individual de pregătire doctorală la Institutul Național de Cercetări Economice "Costin C. Kirițescu", Academia Română.

1. Evaluări de ansamblu ale absorbției fondurilor europene

În exercițiul bugetar 2007 – 2013 România a primit de la bugetul Uniunii Europene aproximativ 30,7 mld euro, din care 18,43 mld euro au fost absorbiți până la 31.12.2013 și 12,3 mld euro în intervalul 2014 – 2016 (31.03.2016).

Dintre aceștia 14,08 mld euro au fost plăți pentru fondurile structurale și de coeziune (45,8%), 15 mld euro (50% din total plăți) au fost destinați pentru dezvoltare rurală, pescuit și garanții agricole, iar aproximativ 5% și respectiv 1, 65 mld euro au fost plăți pentru alte destinații. (tabelul nr. 1).

**Tabel nr. 1: Sumele primite de România de la bugetul Uniunii Europene
în contul alocărilor pentru perioada 2007-2013**

- mld euro -

Denumire	Total până în 2013	2014	2015	1.01-31.03.2016	Realizat 2007-2016
Fonduri structurale și de coeziune (FSC)	7.335,61	3.587,61	2.635,56	520,89	14.079,67
Fonduri pentru dezvoltare rurală și pescuit (FEADR+FEF)	5.123,38	841,02	1.247,35	405,19	7.616,94
FEGA	4.643,39	1.325,84	1.420,24	0,00	7.389,47
Altele (post-aderare)	1.324,72	158,79	160,83	9,67	1.654,01
Total sume primite de la bugetul UE	18.427,11	5.913,26	5.463,98	935,75	30.740,09

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor furnizate de Ministerul Fondurilor Europene

Capacitatea de absorbție a fondurilor europene a crescut treptat de la un an la altul în intervalul 2007 - 2015.

Așa de pildă, pe total sume primite de la bugetul UE diferențele de la un an la altul sunt semnificative: 1,6 mld euro în anul 2007; 2,6 mld euro în anul 2008; 2,9 mld euro în anul 2009, 2,29 mld euro în anul 2010, ajungând la 5,56 mld euro în anul 2013, 5,93 mld euro în anul 2014 și 5,49 mld euro în anul 2015.

Aceste diferențe se explică atât prin procesul de demarare și implementare a proiectelor, cât și prin progresele consemnate prin procesul de învățare și de creștere a capacității administrative. (tabelul nr. 2)

Tabel nr. 2: Sumele totale primite de România de la bugetul Uniunii Europene în perioada 2007 - 2013

- milioane euro -

DENUMIRE	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Total 2007-2013
A. Fonduri de pre-aderare	812,26	747,68	618,74	273,17	132,61	43,90	31,02	2.659,38
B. Fonduri post-aderare	787,45	1.894,67	2.311,50	2.020,46	2.488,98	3.398,24	5.525,81	18.427,11
- Fonduri structurale și de coeziune (FSC)	421,38	648,45	917,84	505,54	708,36	1.170,92	2.963,12	7.335,61
- Fonduri pentru dezvoltare rurală și pescuit (FEADR+FEF)	15,13	578,75	565,93	760,48	883,05	1.090,05	1.229,99	5.123,38
- FEAGA	6,89	461,87	575,93	663,78	768,95	991,27	1.174,70	4.643,39
- Altele (post-aderare)	344,05	205,60	251,80	90,65	128,62	146,00	158,00	1.324,72
Sume primite de la bugetul UE	1.599,71	2.642,35	2.930,24	2.293,63	2.621,59	3.442,14	5.556,83	21.086,49

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor furnizate de Ministerul Fondurilor Europene

În ceea ce privește fondurile structurale și de coeziune plățile primite de la bugetul Uniunii Europene au crescut de la 421 milioane euro în anul 2007 la 918 milioane euro în anul 2009, 1,17 mld euro în 2012 și 2,96 mld euro în anul 2013.

În cazul fondurilor pentru dezvoltare rurală și garanții agricole sumele primite au evoluat de la 22 milioane euro în anul 2007 la peste 1 mld euro în anul 2008 și 2,4 mld euro în anul 2013. (tabelul nr. 3)

Tabel nr. 3: Fondurile de post - aderare primite de România de la bugetul Uniunii Europene în perioada 2007 - 2013

- milioane euro -

DENUMIRE	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Total 2007-2013
Fonduri structurale și de coeziune (FSC)	421,38	648,45	917,84	505,54	708,36	1.170,92	2.963,12	7.335,61
Fonduri pentru dezvoltare rurală și pescuit	15,13	578,75	565,93	760,48	883,05	1.090,05	1.229,99	5.123,38

DENUMIRE	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Total 2007- 2013
(FEADR+ FEP)								
FEGA	6,89	461,87	575,93	663,78	768,95	991,27	1.174,70	4.643,39
Altele (post- aderare)	344,05	205,60	251,80	90,65	128,62	146,00	158,00	1.324,72
Total fonduri post- aderare	787,45	1.894,67	2.311,50	2.020,46	2.488,98	3.398,24	5.525,81	18.427,11

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor furnizate de Ministerul Fondurilor Europene

Dacă se iau în considerare și fondurile de preaderare pentru care proiectele în derulare demarate înainte de anul 2007 au primit în continuare plăți până în anul 2013 și care în intervalul 2007 – 2013 au însumat circa 2,66 mld euro, se observă că în exercițiul bugetar 2007 – 2013 România a primit efectiv de la bugetul Uniunii Europene peste 21 mld euro, din care 18,4 mld euro au fost reprezentate de fondurile post-aderare.

Balanța fluxurilor financiare derulate între bugetul României și bugetul Uniunii Europene relevă că România a plătit o contribuție națională la bugetul Uniunii care în perioada 2007 – 2013 a însumat un total de 9,2 mld euro și având în vedere sumele primite (21,08 mld euro) rezultă o sumă netă primită de 11,88 mld euro, România fiind un beneficiar net de resurse financiare în relația cu Uniunea Europeană. Între altele, se observă că sumele plătite de România cresc de la 1,15 mld euro în anul 2007 (comparativ cu 1,6 mld euro sume primite) la 1,619 mld euro contribuții în anul 2014 (comparativ cu 5,93 mld euro sume primite). (tabelul nr. 4)

Tabel nr. 4: Balanța fluxurilor financiare între bugetul României și bugetul UE

- miliarde euro -

DENUMIRE	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Total 2007- 2013	2014	2015	2016 (execuția la 31.03.2016)
1. Sume primite de la bugetul UE	1,60	2,64	2,93	2,29	2,62	3,44	5,56	21,08	5,93	5,49	0,93
2. Sume plătite către bugetul UE	1,15	1,27	1,36	1,16	1,29	1,43	1,53	9,20	1,62	1,45	0,46
3. Soldul fluxurilor (rd 1-rd 2)	0,45	1,37	1,57	1,13	1,33	2,01	4,03	11,88	4,31	4,04	0,47

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor furnizate de Ministerul Fondurilor Europene

2. Absorbția fondurilor europene pe programe operaționale

În structura de finanțare a României de către Comisia Europeană au fost constituite 7 programe: din care 3 programe operaționale (PO Regional, PO Dezvoltarea Capacității Administrative, PO Asistență Tehnică) și 4 programe operaționale sectoriale (POS Mediu, POS Transport, POS Creșterea Competitivității Economice, POS Dezvoltarea Resurselor Umane).

Alocarea totală pentru intervalul 2007 - 2013 a însumat aproximativ 19,057 mld euro (față de 19,2 mld euro în anul 2007) reprezentând în lei circa 84,7 mld; cifrele diferă de la un an la altul în funcție de cursul de schimb leu/euro.

Structura resurselor alocate pe programele menționate relevă că POS Mediu avea prevăzute circa 23%, POS Transport aproximativ 23%, PO Regional circa 20%, POS DRU – 18%, PO DCA 1% și POAT 0,9%.

Derularea pe ani a programelor și a plăților primite este prezentată în anexele nr. 1-7.

Potrivit informațiilor disponibile de la Ministerul Fondurilor Europene pentru data de 30.06.2016, absorbția fondurilor europene pe programele operaționale pentru perioada 2007 – 2013 este prezentată în tabelul nr. 5.

Tabel nr. 5: Stadiul absorbției pentru Programele Operaționale 2007 - 2013 la data de 30 iunie 2016

- miliarde euro -

Programe Operaționale 2007 - 2013	Alocare 2007-2013	Avans încasat de la CE pentru perioada 2007-2013	Declarații de cheltuieli transmise la CE (rata de absorbție curentă)		Rambursări de la CE (rata de absorbție efectivă)		Rata sumelor încasate de la CE (cu avans)
			Valoare	%	Valoare	%	
			3	4= (3/1)*100	5	6= (5/1)*100	
PO Regional	3,97	0,34	3,33	83,91	2,91	73,50	81,95
POS MEDIU	4,41	0,52	3,42	77,45	3,22	72,93	84,73
POS Transport	4,29	0,53	2,95	68,80	2,77	64,62	76,88
POS Creșterea Competitivității Economice	2,54	0,23	2,28	90,02	1,92	75,75	84,81
POS Dezvoltarea Resurselor Umane	3,48	0,45	2,26	65,14	1,91	54,87	67,87
PO Dezvoltarea Capacității Administrative	0,21	0,03	0,21	98,66	0,17	82,00	95,00
PO Asistență Tehnică	0,17	0,02	0,17	97,71	0,15	86,00	95,00
TOTAL	19,06	2,11	14,61	76,69	13,05	68,47	79,52

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor furnizate de Ministerul Fondurilor Europene

După cum se poate constata din alocarea de 19,057 mld euro s-au primit în total de la CE rambursări în sumă de 13,05 mld euro și un avans de 2,1 mld euro, realizându-se o rată totală de absorbție de 79,5%. Cel mai mare grad de absorbție a fost realizat pentru PO Asistență Tehnică și PO Dezvoltarea Capacității Administrative - 95%, iar cel mai scăzut s-a consemnat în cazul POS DRU, respectiv 67,87%; un grad mai redus de absorbție s-a înregistrat și pentru POS Transport (76,8%).

Stadiul absorbției a evoluat pe ani astfel: 2,96% la 31.12.2009, 8,62% la 31.12.2010, 15,1% la finele anului 2011, 21,85% la 31.12.2012, 36,5% la finele anului 2013.

În anul 2014 gradul de absorbție a crescut cu 15,8 puncte procentuale față de anul 2013, ajungând la circa 52,3%, iar la 31.12.2015 a crescut față de anul anterior cu încă 22 puncte procentuale.

La finele anului 2013 față de gradul total de absorbție de 36,5% cele mai scăzute nivele se înregistrau pentru POS Transport - 24,5% și POAT - 24,2%, iar cele mai ridicate erau înregistrate de PO DCA (50,4%), POS DRU (47%) și POR (45,9%).

Analizele mai amănunțite pe programe și axe de finanțare relevă de asemenea o serie de aspecte și diferențe semnificative.

În ceea ce privește rata de absorbție, există mai multe moduri de raportare a acesteia de către Ministerul Fondurilor Europene, respectiv rata de absorbție curentă sau rată de absorbție efectivă, în funcție de datele care sunt luate în calcul la determinarea acesteia.

În opinia mea, stadiul absorbției fondurilor structurale poate fi apreciat prin gradul de realizare a planului financiar al programului operațional calculat prin raportarea cheltuielilor publice declarate Comisiei Europene la un anumit moment la totalul finanțării aprobate prin programul operațional (fonduri comunitare și contribuție națională).

Pentru fiecare program, analiza, realizată pe baza datelor publicate pe site-ul Ministerului Fondurilor Europene, a planurilor financiare aprobate prin ultimele versiuni ale programelor operaționale și a datelor privind cheltuielile declarate către Comisia Europeană la 31 decembrie 2015, relevă următoarele rezultate:

✓ **Programul Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative,**
finanțat din Fondul Social European

Pentru acest program la 31.12.2015 cheltuielile declarate către Comisia Europeană (contribuție publică) însumau 198.606.885,79 euro, ceea ce reprezintă un grad de absorbție de 81,16% față de alocarea financiară totală (finanțare comunitară și contribuție națională) de 244.708.967,00 euro. (tabelul nr. 6)

Tabel nr. 6: Alocarea financiară și cheltuielile realizate transmise CE pentru PO DCA

- euro -

Axa prioritară	Alocare financiară	Cheltuieli declarate 31.12.2015	Realizare%
1. Îmbunătățiri de structură și de proces ale managementului ciclului de politici publice	137.037.022,00	116.836.309,43	85,26%
2. Îmbunătățirea calității și eficienței furnizării serviciilor publice, cu accentul pus pe procesul de descentralizare	97.883.587,00	79.791.597,29	81,52%
3. Asistență tehnică	9.788.358,00	1.978.979,07	20,22%
Total	244.708.967,00	198.606.885,79	81,16%

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor furnizate de Ministerul Fondurilor Europene

La nivel de axe prioritare, se observă că nivelul cel mai ridicat al absorbției – 85,26% a fost înregistrat pentru axa prioritară 1 „Îmbunătățiri de structură și proces ale managementului ciclului de politici publice” în timp ce nivelul cel mai scăzut – 20,22% a fost înregistrat pentru axa prioritară 3 „Asistență tehnică”;

✓ **Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane,**
finanțat din Fondul Social European

La 31.12.2015 cheltuielile declarate Comisiei Europene (contribuție publică) pentru Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane însumau 2.040.761.808,70 euro, ceea ce reprezintă un grad de absorbție de 49,90% față de alocarea financiară totală (finanțare comunitară și contribuție națională) de 4.089.358.714,00 euro. (tabelul nr. 7)

Tabel nr. 7: Alocarea financiară și cheltuielile realizate transmise CE pentru POS DRU

- euro -

Axa prioritară	Alocare financiară	Cheltuieli declarate 31.12.2015	Realizare%
1. Educația și formarea profesională în sprijinul creșterii economice și dezvoltării societății bazate pe cunoaștere	991.788.814,00	494.072.830,86	49,82%
2. Corelarea învățării pe tot parcursul vieții cu piața muncii	991.397.184,00	332.720.237,29	33,56%

Axa prioritară	Alocare financiară	Cheltuieli declarate 31.12.2015	Realizare%
3. Creșterea adaptabilității lucrătorilor și a întreprinderilor	519.656.411,00	302.290.509,72	58,17%
4. Modernizarea Serviciului Public de Ocupare	235.541.719,00	71.661.373,68	30,42%
5. Promovarea măsurilor active de ocupare	543.356.044,00	426.263.576,95	78,45%
6. Promovarea incluziunii sociale	644.007.986,00	402.406.541,92	62,48%
7. Asistență tehnică	163.610.556,00	11.346.738,28	6,94%
Total	4.089.358.714,00	2.040.761.808,70	49,90%

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor furnizate de Ministerul Fondurilor Europene

Pe axe prioritare se constată o diferențiere semnificativă a nivelului de realizare a cheltuielilor prevăzute inițial. Nivelul cel mai ridicat al absorbției - 78,45% a fost înregistrat pentru axa prioritară 5 „Promovarea măsurilor active de ocupare” în timp ce nivelul cel mai scăzut - 6,94% a fost înregistrat pentru axa prioritară 7 „Asistență tehnică”;

✓ **Programul Operațional Regional,**
finanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională

Cheltuielile declarate Comisiei Europene (contribuție publică) la 31.12.2015 însumau 2.724.256.654,16 euro, realizându-se un grad de absorbție de 62,15%, față de alocarea financiară totală (finanțare comunitară și contribuție națională) de 4.383.583.698,00 euro. (tabelul nr. 8)

Tabel nr. 8: Alocarea financiară și cheltuielile declarate CE pentru POR

- euro -

Axa prioritară	Alocare financiară	Cheltuieli declarate 31.12.2015	Realizare%
1. Sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor – potențiali poli de creștere	1.391.171.785,00	716.831.608,85	51,53%
2. Îmbunătățirea infrastructurii regionale și locale de transport	876.711.006,00	653.929.766,90	74,59%
3. Îmbunătățirea infrastructurii sociale	657.533.252,00	487.259.226,19	74,10%
4. Sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri regional și local	709.894.817,00	431.178.165,19	60,74%

Axa prioritară	Alocare financiară	Cheltuieli declarate 31.12.2015	Realizare%
5. Dezvoltarea durabilă și promovarea turismului	616.766.188,00	341.191.184,23	55,32%
6. Asistență tehnică	131.506.650,00	93.866.702,80	71,38%
Total	4.383.583.698,00	2.724.256.654,16	62,15%

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor furnizate de Ministerul Fondurilor Europene

La nivel de axă prioritară se observă că nivelul cel mai ridicat al absorbției - 74,59% a fost înregistrat pentru axa prioritară 2 „Îmbunătățirea infrastructurii regionale și locale de transport” în timp ce nivelul cel mai scăzut – 51,53% a fost înregistrat pentru axa prioritară 1 „Sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor – potențiali poli de creștere”;

✓ **Programul Operațional Creșterea Competitivității Economice,**
finanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională

Pentru Programul Operațional Creșterea Competitivității Economice, la 31.12.2015 cheltuielile declarate Comisiei Europene (contribuție publică) însumau 2.025.908.288,67 euro, ceea ce reprezintă un grad de absorbție de 67,89% față de alocarea financiară totală (finanțare comunitară și contribuție națională) de 2.984.289.475,00 euro. (tabelul nr. 9)

Tabel nr. 9: Cheltuielile declarate CE și alocarea financiară pentru POS CCE

- euro -

Axa prioritară	Alocare financiară	Cheltuieli declarate 31.12.2015	Realizare %
1. Un sistem inovativ și eco-eficient de producție	1.258.808.555	935.492.676,01	74,32%
2. Cercetare Dezvoltare Tehnologică și Inovare pentru competitivitate	840.392.047	626.618.461,56	74,56%
3. Tehnologia Informației și Comunicațiilor pentru sectoarele privat și public	409.723.976	158.727.273,19	38,74%
4. Creșterea eficienței energetice și a securității furnizării, în contextul combaterii schimbărilor climatice	423.230.310	282.955.088,59	66,86%
5. Asistență tehnică	52.134.587	22.114.789,32	42,42%
Total	2.984.289.475,00	2.025.908.288,67	67,89%

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor furnizate de Ministerul Fondurilor Europene

După cum se constată, nivelul cel mai ridicat al absorbției - 74,56% a fost înregistrat pentru axa prioritară 2 „Cercetare Dezvoltare Tehnologică și Inovare pentru competitivitate” în timp ce nivelul cel mai scăzut – 38,74% a fost înregistrat pentru axa prioritară 3 „Tehnologia Informației și Comunicațiilor pentru sectoarele privat și public”;

✓ **Programul Operațional Asistență Tehnică,**
finanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională

Cheltuielile declarate Comisiei Europene (contribuție publică) la 31.12.2015 însumau 145.374.198,40 euro, ceea ce relevă un grad de absorbție de 72,59% față de alocarea financiară totală (finanțare comunitară și contribuție națională) de 200.279.751,00 euro. (tabelul nr. 10)

Tabel nr. 10: Alocarea financiară și cheltuielile declarate CE pentru POAT

- euro -

Axa prioritară	Alocare financiară	Cheltuieli declarate 31.12.2015	Realizare%
1. Sprijin pentru implementarea instrumentelor structurale și coordonarea programelor	190.112.124,00	136.385.791,59	71,74%
2. Dezvoltarea în continuare și sprijin pentru funcționarea Sistemului Unic de Management al Informației	6.272.224,00	5.184.851,71	82,66%
3. Diseminarea informației și promovarea instrumentelor structurale	3.895.403,00	3.803.555,10	97,64%
Total	200.279.751,00	145.374.198,40	72,59%

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor furnizate de Ministerul Fondurilor Europene

La nivel de axă prioritară se observă că nivelul cel mai ridicat al absorbției - 97,64% a fost înregistrat pentru axa prioritară 3 „Diseminarea informației și promovarea instrumentelor structurale” în timp ce nivelul cel mai scăzut - 71,74% a fost înregistrat pentru axa prioritară 1 „Sprijin pentru implementarea instrumentelor structurale și coordonarea programelor”;

✓ **Programul Operațional Sectorial Mediu,**
finanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională
și Fondul de Coeziune

În cadrul Programului Operațional Sectorial Mediu la 31.12.2015 cheltuielile declarate Comisiei Europene (contribuție publică) însumau 2.911.502.939,95

euro, consemnându-se un grad de absorbție de 56,09% față de alocarea financiară totală (finanțare comunitară și contribuție națională) de 5.191.141.331,00 euro. (tabelul nr. 11)

Tabel nr. 11: Alocarea financiară și cheltuielile declarate CE pentru POS Mediu

- euro -

Axa prioritară	Alocare financiară	Cheltuieli declarate 31.12.2015	Realizare%
1. Extinderea și modernizarea sistemelor de apă și apă uzată	3.149.423.956,00	1.886.917.926,42	59,91%
1A. Sprijin pentru dezvoltarea proiectelor de infrastructură din sectorul apă/ apă uzată aferente următoarei perioade de programare financiară	122.728.555,00	7.266.782,67	5,92%
2. Dezvoltarea sistemelor de management integrat al deșeurilor și reabilitarea siturilor contaminate istoric	878.476.962,00	494.789.805,08	56,32%
3. Reducerea poluării și diminuarea efectelor schimbărilor climatice prin restructurarea și reabilitarea sistemelor de încălzire urbană pentru atingerea țintelor de eficiență energetică în localitățile cele mai afectate de poluare	388.640.131,00	212.898.212,38	54,78%
4. Implementarea sistemelor adecvate de management pentru protecția naturii	191.098.548,00	126.534.647,75	66,21%
5. Implementarea infrastructurii adecvate de prevenire a riscurilor naturale în zonele cele mai expuse la risc	315.839.375,00	162.563.539,31	51,47%
6. Asistență tehnică	144.933.804,00	20.532.026,34	14,17%
Total	5.191.141.331,00	2.911.502.939,95	56,09%

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor furnizate de Ministerul Fondurilor Europene

Nivelul cel mai ridicat al absorbției - 66,21% a fost înregistrat pentru axa prioritară 4 „Implementarea sistemelor adecvate de management pentru protecția naturii” în timp ce nivelul cel mai scăzut - 5,92% a fost înregistrat pentru axa prioritară 1A „Sprijin pentru dezvoltarea proiectelor de infrastructură din sectorul apă/ apă uzată aferente următoarei perioade de programare financiară” (ambele finanțate din Fondul European de Dezvoltare Regională);

✓ **Programul Operațional Sectorial Transport, finanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională și Fondul de Coeziune**

În cazul Programului Operațional Sectorial Transport, la 31.12.2015 cheltuielile declarate Comisiei Europene (contribuție publică) însumau 2.845.736.456,45 euro, ceea ce reprezintă un grad de absorbție de 56,41% față de alocarea financiară totală (finanțare comunitară și contribuție națională) de 5.044.864.444,00 euro. (tabelul nr. 12)

Tabel nr. 12: Alocarea financiară și cheltuielile declarate CE pentru POST

- euro -

Axa prioritară	Alocare financiară	Cheltuieli declarate 31.12.2015	Realizare%
1. Modernizarea și dezvoltarea axelor prioritare TEN-T în scopul dezvoltării unui sistem de transport durabil și integrării acestuia cu rețelele de transport ale UE	3.819.292.043,00	2.154.713.896,72	56,42%
2. Sprijin pentru dezvoltarea proiectelor de infrastructură din sectorul apă/ apă uzată aferente următoarei perioade de programare financiară	1.064.602.246,00	650.866.709,86	61,14%
3. Modernizarea sectorului de transport în scopul creșterii protecției mediului și a sănătății publice și siguranței pasagerilor	126.753.921,00	35.838.007,97	28,27%
4. Asistență tehnică	34.216.234,00	4.317.841,90	12,62%
Total	5.044.864.444,00	2.845.736.456,45	56,41%

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor furnizate de Ministerul Fondurilor Europene

La nivel de axă prioritară se observă că nivelul cel mai ridicat al absorbției - 61,14% a fost înregistrat pentru axa prioritară 2 „Sprijin pentru dezvoltarea proiectelor de infrastructură din sectorul apă/ apă uzată aferente următoarei perioade de programare financiară” în timp ce nivelul cel mai scăzut - 12,62% a fost înregistrat pentru axa prioritară 4 „Asistență tehnică”.

Situația contractării pe programe operaționale

Deși toate cele șapte programe operaționale finanțate din fonduri structurale au fost aprobate în anul 2007, implementarea acestora a început destul de greoi, având în vedere că la 31.01.2009 erau încheiate numai un număr de 190 de contracte de finanțare/decizii de finanțare cu o valoare totală a proiectelor de 6.472.012.157 lei, din care 184 de contracte cu o valoare totală de 6.046.714.474 lei (93%) erau încheiate în cadrul a 3 programe operaționale, respectiv Programul Operațional Regional (40 de contracte cu o valoare de 1.361.764.852 lei), Programul Operațional Sectorial Mediu (15 contracte cu o valoare de 3.308.509.284 lei) și Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane (129 de contracte cu o valoare de 1.376.440.338 lei).

Situația contractelor încheiate cu beneficiarii la data de 31.01.2009 pe programe operaționale se prezintă în tabelul următor.

Tabel nr. 13: Contractele de finanțare încheiate la 31.01.2009

- euro -

Program	Număr contracte de finanțare	Valoarea totală a contractelor de finanțare
POR	40	1.361.764.852
POS M	15	3.308.509.284
POS T	4	2.299.940
POS CCE	1	402.020.000
POS DRU	129	1.376.440.338
PO DCA	0	0
PO AT	1	20.977.743
TOTAL	190	6.472.012.157

Sursa: Date publicate pe site - ul Ministerului Fondurilor Europene

La sfârșitul anului 2011, deci după cca. 3 ani de implementare a programelor operaționale, conform raportării publicate de Ministerul Fondurilor Europene, erau încheiate un număr de 7.740 de contracte de finanțare cu beneficiarii, din care 7.047 în cadrul a 3 programe, respectiv Programul Operațional Regional, Programul Operațional Creșterea Competitivității Economice și Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane. Valoric însă, 53% din valoarea totală a contractelor încheiate pe cele 7 programe operaționale, respectiv

contracte în valoare de 46.393.936.114 lei față de valoarea totală de 87.667.403.080 lei erau încheiate în cadrul a două programe operaționale, respectiv Programul Operațional Regional și Programul Operațional Sectorial Mediu.

Situația contractelor încheiate cu beneficiarii la data de 31.12.2011 se prezintă astfel:

Tabel nr. 14: Contracte de finanțare pe programe operaționale la data de 31.12.2011

- euro -

Program	Număr contracte de finanțare	Valoarea totală a contractelor de finanțare
POR	2.520	20.078.773.422
POS M	238	26.315.162.692
POS T	55	15.159.259.174
POS CCE	2.161	10.157.811.560
POS DRU	2.366	15.046.023.855
PO DCA	325	563.221.238
PO AT	75	347.151.139
TOTAL	7.740	87.667.403.080

Sursa: Date publicate pe site - ul Ministerului Fondurilor Europene

La sfârșitul perioadei de eligibilitate, respectiv la 31.12.2015, deci după 8 ani de implementare a fondurilor structurale, erau raportate de Ministerul Fondurilor Europene ca fiind încheiate un număr de 15.760 de contracte de finanțare, din care 91,82%, respectiv 14.471 contracte în cadrul programelor: Programul Operațional Regional, Programul Operațional Creșterea Competitivității Economice și Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane. Valoarea totală a contractelor de finanțare încheiate cu beneficiarii totaliza 151.912.057.886 lei. (tabel nr. 15)

Tabel nr. 15: Contracte de finanțare încheiate până la data de 31.12.2015 (lei)

Program	Număr contracte de finanțare	Valoarea totală a contractelor de finanțare
POR	4.675	32.884.518.077
POS M	531	36.582.272.471
POS T	136	27.786.154.100
POS CCE	5.690	27.690.505.594
POS DRU	4.106	24.633.972.591
PO DCA	454	1.295.646.477
PO AT	168	1.038.988.576
TOTAL	15.760	151.912.057.886

Sursa: Date publicate pe site - ul Ministerului Fondurilor Europene

Evoluția pe ani a numărului de contracte încheiate în perioada 2009 – 2015 pe cele 7 programe operaționale se prezintă în tabelul nr. 16.

Tabel nr. 16: Evoluția numărului contractelor de finanțare pe programe operaționale

Program/ An	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
POR	578	1.086	2.520	3.319	3.663	4574	4.675
POS M	42	150	238	346	439	472	531
POS T	17	32	55	87	93	119	136
POS CCE	934	1.453	2.161	2.499	4.470	5663	5.690
POS DRU	533	1.962	2.366	2.449	2.515	3767	4.106
PO DCA	101	272	325	416	449	456	454
PO AT	19	57	75	106	143	160	168
TOTAL	2.224	5.012	7.740	9.222	11.772	15.211	15.760

Sursa: Date publicate pe site - ul Ministerului Fondurilor Europene

Valoarea anuală a contractelor încheiate în perioada 2009 – 2015 pe cele 7 programe operaționale se prezintă în tabelul nr. 17.

Tabel nr. 17: Sumele contractate pe programe operaționale și pe ani

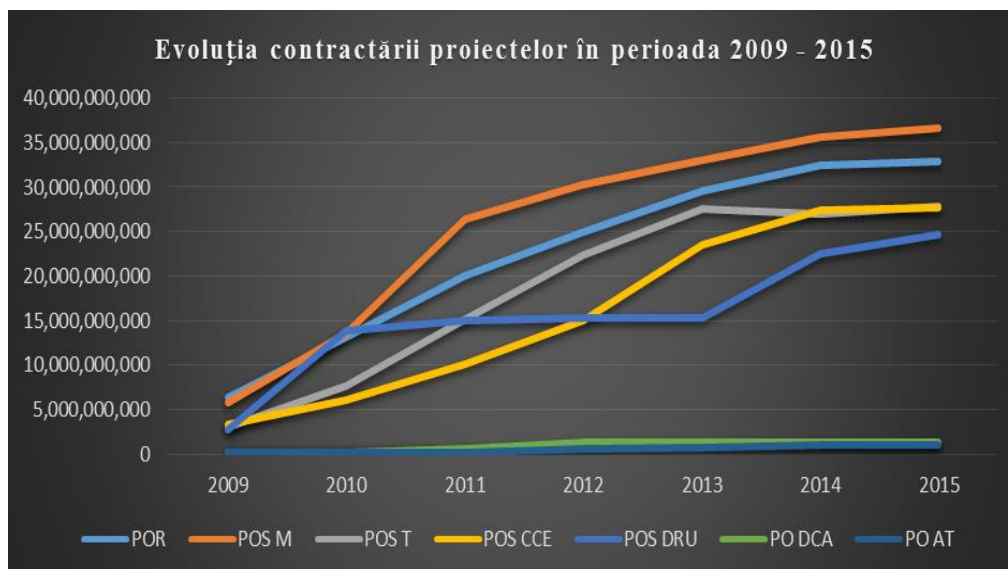
- milioane lei -

Program/ An	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
POR	6.395,10	13.179,46	20.078,77	24.971,30	29.549,38	32.425,87	32.884,52
POS M	5.771,86	13.492,44	26.315,16	30.216,42	32.931,89	35.555,74	36.582,27
POS T	3.082,86	7.560,83	15.159,26	22.282,90	27.551,74	26.904,67	27.786,15
POS CCE	3.344,31	6.116,24	10.157,81	14.978,18	23.483,50	27.361,31	27.690,51
POS DRU	2.835,99	13.898,20	15.046,02	15.264,66	15.274,80	22.402,90	24.633,97
PO DCA	181,61	351,51	563,22	1.295,11	1.309,33	1.339,08	1.295,65
PO AT	144,88	272,52	347,15	647,58	810,35	973,47	1.038,99
TOTAL	21.765,63	54.871,19	87.667,40	109.656,16	130.911,00	146.963,06	151.912,06

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor publicate pe site - ul Ministerului Fondurilor Europene

Grafic, evoluția contractării proiectelor pe perioada 2009 – 2015 se prezintă astfel:

Grafic nr. 1

Din analiza comparativă a evoluției contractării proiectelor pe programele operaționale finanțate din fonduri structurale pe perioada 2009 – 2015, pe baza raportărilor publicate de Ministerul Fondurilor Europene la 31 decembrie a fiecărui an, reies o serie de aspecte, pe baza cărora se pot deduce principalele cauze care în opinia mea au condus la întârzieri în contractarea proiectelor: autoritățile de management nu au estimat în mod real volumul de activitate semnificativ solicitat de proiectele care puteau fi depuse în cadrul unei cereri de proiecte, astfel încât evaluarea necesarului de personal sau a numărului de experți evaluatori, a volumului de activitate, a perioadei de timp necesară evaluării și selecției proiectelor să fie corespunzătoare și reală și să permită desfășurarea acestui proces într-o perioadă rezonabilă sau conformă celei anunțate prin ghidurile solicitantului.

Față de fondurile alocate prin programele PHARE sau ISPA volumul și complexitatea fondurilor structurale a fost mult mai mare, ca de altfel și numărul de proiecte depuse de beneficiari. Spre exemplu, față de asistența PHARE alocată României în perioada 1991-2006 de 3,6 miliarde euro, fondurile alocate pentru perioada 2007-2013 pentru obiectivul Convergență a fost de 19,21 miliarde euro, deci o sumă de 5 ori mai mare. Față de asistența financiară UE alocată ISPA de 2,04 miliarde euro, fondurile structurale de post-aderare în sumă de 19,21 miliarde euro, au fost de cca 9 ori mai mari.

Potrivit situației publicate de Ministerul Fondurilor Europene la 31.12.2015, numărul proiectelor depuse în cadrul celor 7 programe operaționale finanțate din fonduri structurale era de 47.024 proiecte, din care 10.056 pentru Programul Operațional Regional, 17.098 proiecte în cadrul Programului Operațional Creșterea Competitivității Economice și 17.249 proiecte în cadrul Programului

Operațional Dezvoltarea Resurselor Umane. Dacă facem comparația numai pentru sectorul de mediu și transport, față de un număr de 65 de proiecte care au fost finanțate în cadrul programului ISPA în perioada de pre-aderare, în cadrul programelor operaționale finanțate din fonduri structurale au fost depuse 1.046 proiecte, din care 769 proiecte pe mediu și 277 de proiecte pe transport, deci de 15 ori mai multe.

Lansarea cererilor de proiecte s-a făcut distinct pe domenii de intervenție și cu o anumită alocare financiară, mai mică decât alocarea financiară din programul operațional, fapt ce a condus la organizarea mai multor lansări de cereri de proiecte pentru același domeniu de-a lungul perioadei de programare. De asemenea, în multe cazuri cererile de proiecte erau lansate cu termen limită de depunere astfel că primirea și înregistrarea cererilor de finanțare se făcea până la termenul stabilit în anunțul lansării cererilor de proiecte, deși o abordare mai bună era ca primirea și înregistrarea cererilor să se realizeze continuu, până la concurența sumei alocate.

Pe de altă parte, proiectele depuse de beneficiari nu au fost în toate cazurile corespunzătoare și bine pregătite, fapt ce rezultă din rata mare de respingere, datorată atât unei informări insuficiente a beneficiarilor cu privire la condițiile care trebuie îndeplinite pentru depunerea proiectelor cât și faptului că beneficiarii nu au avut capacitatea sau expertiza necesară pregătirii și depunerii unor proiecte bune, fundamentate.

Astfel, față de totalul de 47.024 proiecte depuse în cadrul celor 7 programe operaționale, un număr de 25.014 au fost respinse, ceea ce reprezintă o rată de respingere de 53,19%. Procente mari de respingere au fost înregistrate în cazul Programului Operațional Dezvoltarea Resurselor Umane - 66,90%; Programului Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative - 57,40% sau Programului Operațional Creșterea Competitivității Economice - 48,62%. Cea mai mică rată de respingere - 11,76% a fost înregistrată în cazul Programului Operațional Asistență Tehnică, unde beneficiari sunt instituțiile publice implicate în gestionarea și controlul programelor operaționale.

O altă constatare se referă la diferențe semnificative între proiectele aprobate și cele contractate.

Astfel, la 31.12.2015 din raportarea publicată de Ministerul Fondurilor Europene, reiese că față de cele 20.724 proiecte aprobate în cadrul celor 7 programe operaționale, au fost încheiate contracte de finanțare pentru un număr de 15.760 proiecte, pentru 4.964 proiecte nefiind încheiate contracte de finanțare deși acestea au fost aprobate (cca 24% din numărul de proiecte aprobate și cca 10% din numărul total de proiecte depuse).

Situația pe programe operaționale, diferența între acești indicatori se prezintă în tabelul următor.

Tabel nr. 18: Diferența între numărul de proiecte aprobate și contractate, pe programe

Program	Stadiu la 31.12.2015			
	Proiecte aprobate	Proiecte contractate	Diferență	%
PO Regional	5.180	4.675	505	9,75%
POS Mediu	590	531	59	10,00%
POS Transport	153	136	17	11,11%
POS CCE	8.723	5.690	3.033	34,77%
POS DRU	5.445	4.106	1.339	24,59%
PO DCA	455	454	1	0,22%
PO Asistență Tehnică	178	168	10	5,62%
TOTAL	20.724	15.760	4.964	23,95%

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor publicate pe site-ul Ministerului Fondurilor Europene

Din datele prezentate în tabel, reiese că cele mai multe proiecte aprobate dar necontractate se înregistrează în cazul a două programe operaționale, respectiv 3.033 proiecte în cadrul Programului Operațional Creșterea Competitivității Economice și 1.339 proiecte în cadrul Programului Operațional Dezvoltarea Resurselor Umane. Printre acestea se regăsesc proiectele pentru care contractele de finanțare au fost revocate, cele pentru care beneficiarii au renunțat la încheierea contractelor de finanțare sau nu au îndeplinit condițiile impuse pentru faza de contractare.

S-a constatat de asemenea că derularea procesului în care cererile de finanțare depuse de beneficiari sunt verificate, evaluate și selectate pentru finanțare, au necesitat o perioadă mult mai mare decât cea estimată, unele contracte fiind încheiate după 6 luni - 1 an de la depunerea proiectului.

Acest fapt se datorează și numărului insuficient al personalului autorităților de management/ organismelor intermediare, necesar procesului de evaluare/ selecție/contractare, sau a lipsei de expertiză a acestora pentru evaluarea proiectelor, caz în care această activitate a fost externalizată, fiind contractați experți evaluatori externi.

Totuși se remarcă faptul că deși pentru fiecare program operațional în parte a fost aprobată o axă prioritară distinctă de asistență tehnică, destinată Autorității de Management pentru o gestionare corespunzătoare a programului operațional, utilizarea fondurilor alocate acestei axe a fost sub nivelul alocat.

Astfel, din analiza comparativă a sumelor alocate prin programul operațional pentru axele prioritare de asistență tehnică pentru programele operaționale finanțate din fonduri structurale (excluzând programul de asistență tehnică) și cheltuielile declarate Comisiei Europene la 31.12.2015 a rezultat un grad de absorbție mediu de 28,75%. (tabel nr. 19)

Tabel nr. 19: Proportia cheltuielilor declarate în raport cu alocarea financiară, pe programe operaționale

- euro -

Program	Axa prioritară de asistență tehnică	Alocare financiară conform programului operațional	Cheltuieli declarate CE la 31.12.2015	Realizare %
PO Regional	6	131.506.650,00	93.866.702,80	71,38%
POS Mediu	6	144.933.804,00	20.532.026,34	14,17%
POS Transport	4	34.216.234,00	4.317.841,90	12,62%
POS CCE	5	52.134.587,00	22.114.789,32	42,42%
POS DRU	7	163.610.556,00	11.346.738,28	6,94%
PO DCA	3	9.788.358,00	1.978.979,07	20,22%

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor publicate pe site-ul Ministerului Fondurilor Europene

Cel mai mic grad de utilizare a fondurilor alocate axei de asistență tehnică a fost înregistrat în cazul Programului Operațional Dezvoltarea Resurselor Umane - 6,94%, în timp ce cel mai mare a fost înregistrat în cazul Programului Operațional Regional - 71,38%.

3. Utilizarea fondurilor europene în profil teritorial

În ultimii ani se constată în România un proces de accentuare a dezechilibrelor teritoriale în dezvoltarea economică.

Analiza evoluției produsului intern brut pe județe (tabelul nr. 55) relevă un fapt cel puțin surprinzător: dinamica nominală a PIB pe județe oferă cea mai mare creștere în 2013 față de anul 2007 pentru județul Constanța (189,6%) urmat de județul Călărași (181,3%), județul Ialomița (178,8%), județul Ilfov (172,7%) și județul Giurgiu (170,4%).

Tabel nr. 20: Evoluția PIB pe județe în perioada 2007-2013

- miliarde lei, % -

Județe	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013 ²	Total PIB = 100,0		Dinamica 2013/2007 (%)
								2007 (%)	2013 (%)	
Municipiul București	91,9	126,2	114,6	124,3	138,9	140,1	153,7	22,0	24,1	167,2
Timiș	18,5	24,9	23,6	25,9	27,4	27,1	29,6	4,4	4,6	160,0
Cluj	18,1	20,9	20,9	21,7	23,1	25,8	27,7	4,3	4,3	153,0
Constanța	16,3	19,3	19,7	21,2	22,2	26,7	30,9	3,9	4,9	189,6
Prahova	15,7	19,8	20,3	18,5	20,9	21,5	26,2	3,8	4,1	166,9
Argeș	13,8	16,9	17,9	16,7	16,8	15,8	16,9	3,3	2,7	122,5
Brașov	13,7	16,4	16,9	18,1	18,4	20,2	21,2	3,3	3,3	154,7
Iași	12,3	15,3	15,1	16,3	16,6	17,6	19,7	2,9	3,1	160,2
Bihor	11,7	13,5	12,8	13,4	12,8	13,2	14,0	2,8	2,2	119,7
Dolj	10,5	13,6	13,5	13,6	14,3	14,9	15,6	2,5	2,4	148,6
Ilfov	9,9	13,4	13,0	13,1	14,7	17,6	17,1	2,4	2,7	172,7
Bacău	9,7	12,1	12,0	12,2	11,7	12,6	12,5	2,3	2,0	128,9
Mureș	9,5	11,3	10,9	11,0	11,5	13,2	13,6	2,3	2,1	143,2
Arad	9,3	11,2	11,0	11,7	12,5	13,0	13,7	2,2	2,2	147,3
Sibiu	9,2	11,5	11,7	11,7	12,2	13,2	13,7	2,2	2,2	148,9
Hunedoara	8,9	9,9	9,5	9,4	9,6	11,1	10,4	2,1	1,6	116,9
Suceava	8,7	9,8	10,2	10,0	10,5	11,1	11,9	2,1	1,9	136,8
Galati	8,5	10,6	9,7	11,1	11,3	11,3	12,2	2,0	1,9	143,5
Dâmbovița	7,9	9,3	9,2	10,4	10,3	11,4	11,8	1,9	1,9	149,4
Alba	7,7	8,8	8,5	9,3	9,3	10,2	10,4	1,8	1,6	135,1
Gorj	7,3	8,2	8,9	9,8	10,2	10,5	10,8	1,7	1,7	147,9
Maramureș	6,9	8,2	8,3	8,6	8,7	9,9	10,2	1,7	1,6	147,8
Vâlcea	6,6	7,9	7,5	7,5	8,3	8,5	8,8	1,6	1,4	133,3
Neamț	6,5	7,6	7,5	7,3	7,6	8,3	8,8	1,6	1,4	135,4
Buzău	6,2	7,8	7,7	7,8	7,9	8,7	9,6	1,5	1,5	154,8
Brăila	5,6	6,7	6,8	6,3	7,1	7,0	7,4	1,3	1,2	132,1

² Date publicate pe site-ul <http://statistici.insse.ro>

Județe	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013 ²	Total PIB = 100,0		Dinamica 2013/2007 (%)
								2007 (%)	2013 (%)	
Olt	5,5	6,7	6,1	7,2	7,3	7,8	8,1	1,3	1,3	147,3
Caraș- Severin	5,2	6,1	6,5	6,7	6,5	7,0	6,8	1,2	1,1	130,8
Satu Mare	5,2	6,3	6,3	6,3	6,5	7,2	7,9	1,2	1,2	151,9
Harghita	5,1	6,0	6,0	5,9	6,3	6,5	6,9	1,2	1,1	135,3
Bistrița- Năsăud	4,9	6,0	6,1	5,7	5,9	6,6	6,5	1,2	1,0	132,7
Teleorman	4,7	5,8	5,8	5,6	5,8	6,3	6,7	1,1	1,1	142,6
Vrancea	4,5	5,5	5,4	5,8	5,7	6,2	6,7	1,1	1,1	148,9
Botoșani	4,5	5,5	5,6	5,5	5,8	6,0	6,7	1,1	1,1	148,9
Sălaj	3,8	4,4	4,5	4,5	4,6	5,0	5,4	0,9	0,8	142,1
Mehedinți	3,7	4,4	4,4	4,3	4,5	4,6	4,7	0,9	0,7	127,0
Vaslui	3,7	5,0	4,8	4,8	5,0	5,8	5,8	0,9	0,9	156,8
Covasna	3,4	4,0	4,1	3,9	4,3	4,3	4,7	0,8	0,7	138,2
Ialomița	3,3	4,6	4,5	4,9	5,4	5,5	5,9	0,8	0,9	178,8
Tulcea	3,2	4,1	4,0	4,5	5,2	4,9	5,3	0,8	0,8	165,6
Călărași	3,2	4,6	4,2	5,4	5,5	5,5	5,8	0,8	0,9	181,3
Giurgiu	2,7	3,6	3,9	5,3	5,4	5,0	4,6	0,6	0,7	170,4
TOTAL	417,5	523,7	509,9	533,2	564,5	594,7	636,9	100,0	100,0	
Media	9,94	12,47	12,14	12,70	13,44	14,16	15,16			152,6

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor publicate pe site-ul Institutului Național de Statistică

Aceste creșteri pot fi puse în opinia noastră pe seama fondurilor europene primite pentru agricultură și dezvoltare rurală și pescuit (dacă avem în vedere că din totalul sumelor primite de 18,4 mld euro, peste 9,7 mld euro reprezintă dezvoltarea rurală, pescuitul și garanțiile agricole).

În același timp, la polul opus în ceea ce privește creșterea nominală a PIB apar foste județe industriale: Hunedoara (116,9%), Bihor (119,7%), Argeș (122,5%), Bacău (128,9%), Mehedinți (127,0%), etc., județe în care suprafețele agricole sunt mult mai reduse.

Dinamica diferită a PIB în profil teritorial conduce la scăderea proporției unor județe la generarea de valoare nou creată.

Un alt fapt semnificativ îl reprezintă disproporția și respectiv polarizarea contribuției la crearea PIB între București, pe de o parte și alte județe, pe de altă parte.

În anul 2013 de pildă, PIB din București era de peste 34 ori mai mare decât cel realizat în județul Giurgiu, Mehedinți, Sălaj sau de circa 24 ori mai mare comparativ cu județul Bistrița Năsăud, Caraș Severin, Vrancea, Harghita, Botoșani, etc.

În concepția Uniunii Europene finanțarea prin resursele comunitare este menită să diminueze decalajele teritoriale.

Agregarea PIB pe regiuni de dezvoltare estompează în mare măsură diferențele consemnate pe județe. (tabelul nr. 21)

Tabel nr. 21: Dinamica PIB pe regiuni de dezvoltare

- % -

Regiunea	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Nord-Vest	100,0	117,3	116,7	119,2	122,0	133,8	141,9
Centru	100,0	119,4	119,4	123,2	127,4	139,2	144,9
Nord-Est	100,0	121,8	121,3	123,3	125,9	135,0	143,7
Sud-Est	100,0	121,6	120,0	127,6	133,9	145,9	162,3
Sud-Muntenia	100,0	126,1	128,3	130,1	136,4	138,5	151,5
București - Ilfov	100,0	137,1	125,3	134,9	150,9	154,9	167,8
Sud-Vest Oltenia	100,0	121,0	119,9	125,8	132,4	137,4	142,5
Vest	100,0	124,2	120,8	128,2	133,4	138,9	144,5
TOTAL	100,0	125,4	122,1	127,6	135,1	142,3	152,4

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor publicate pe site-ul Institutului Național de Statistică

Față de o creștere nominală de 1,5 ori a PIB pe total țară în anul 2013 față de anul 2007, se constată că cea mai mare creștere este consemnată de regiunea București – Ilfov (1,68 ori), urmată de regiunea Sud – Est (1,62 ori), comparativ cu numai 1,42 ori creștere în regiunea Nord – Vest și Sud – Vest Oltenia sau 1,44 ori în regiunea Centru, Vest și Nord – Est.

În ce privește plățile efectuate pe programele operaționale în profil regional se constată că față de 17,4 lei plăți din fondurile europene pentru 1.000 lei PIB (cumulat pentru perioada 2007 – 2013) la nivel național, în București nivelul plăților a fost de 24,7 lei/1000 lei comparativ cu numai 12,2 lei/1000 lei în regiunea Sud – Muntenia și în regiunea Vest. (tabelul nr. 22)

Regiunea București – Ilfov deține 37,1% din totalul plăților efectuate pe toate programele operaționale. Urmează în ordine regiunea Nord – Est cu 10,9%, Nord – Vest cu 10,2%, pe ultima poziție situându-se regiunea Vest cu 6,9%.

Diferențe sensibile între regiuni sunt consemnate și în ce privește proporția sumelor alocate pe diferite programe operaționale. (tabelul nr. 23)

Tabel nr. 22: Situația plăților pe programe operaționale și regiuni de dezvoltare pentru perioada 2007-2013

- milioane lei -

Regiune	POR	POSM	POSCCE	POSDRU	POST	PODCA	POAT	TOTAL	%	PIB pe regiuni cumulat 2007-2013	lei fonduri europene la 1000 lei PIB
București - Ilfov	1.233,3	1.513,0	3.525,3	6.849,4	10.120,1	677,7	497,8	24.416,6	37,1	988.532,6	24,7
Centru	1.626,2	1.863,7	1.440,4	1.056,3	0,0	22,4	9,7	6.018,7	9,1	425.077,8	14,2
Nord-Est	2.733,4	2.112,7	1.012,3	1.147,7	148,1	22,9	7,7	7.184,8	10,9	396.187,4	18,1
Nord-Vest	1.923,9	1.988,9	1.403,9	1.344,3	25,6	11,3	8,7	6.706,6	10,2	429.899,4	15,6
Sud - Muntenia	2.122,2	1.493,5	1.077,9	.944,7	33,5	20,0	9,4	5.701,2	8,7	467.746,1	12,2
Sud-Est	1.902,6	2.509,0	844,2	684,9	548,8	30,3	14,3	6.534,1	9,9	405.096,8	15,7
Sud-Vest Oltenia	1.997,3	1.279,0	725,8	641,5	4,2	9,8	8,2	4.665,8	7,1	296.066,6	15,8
Vest	1.518,6	1.563,3	741,0	715,2	0,0	7,8	10,3	4.556,2	6,9	372.936,7	12,2
TOTAL	15.057,5	14.323,1	10.770,8	13.384,0	10.880,3	802,2	566,1	65.784,0	100,0	3.781.543,4	17,4

Sursa: Prelucrări proprii pe baza informațiilor publicate pe site-ul Ministerului Fondurilor Europene (PO, DCI, RAI) și al Comisiei Europene.

Tabel nr. 23: Structura plăților realizate pe programe și regiuni de dezvoltare în România, în perioada 2007 – 2013

- % -

Regiune	POR	POSM	POSCCE	POSDRU	POST	PODCA	POAT
București - Ilfov	8,2	10,6	32,7	51,2	93,0	84,5	87,9
Centru	10,8	13,0	13,4	7,9	0,0	2,8	1,7
Nord-Est	18,2	14,8	9,4	8,6	1,4	2,9	1,4
Nord-Vest	12,8	13,9	13,0	10,0	0,2	1,4	1,5
Sud - Muntenia	14,1	10,4	10,0	7,1	0,3	2,5	1,7
Sud-Est	12,6	17,5	7,8	5,1	5,0	3,8	2,5
Sud-Vest Oltenia	13,3	8,9	6,7	4,8	0,0	1,2	1,4
Vest	10,1	10,9	6,9	5,3	0,0	1,0	1,8
TOTAL	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor publicate pe site-ul Ministerului Fondurilor Europene și al Comisiei Europene.

În ceea ce privește POR cea mai mare proporție în plățile primite de la UE o deține regiunea Nord - Est (18,2%), urmată de regiunea Sud - Muntenia (14,1%) și Sud -Vest Oltenia (13,3%) comparativ cu numai 8,2% - regiunea București - Ilfov.

Fondurile pentru mediu prezintă o distribuție mai puțin diferențiată în profil regional, 17,5% din plăți au fost alocate pentru Sud - Est, 14,8% pentru Nord - Est, comparativ cu 10,6% pentru București - Ilfov sau 8,9% pentru Sud - Vest Oltenia.

Regiunea București - Ilfov a încasat 32,7% din totalul plăților pe programul de competitivitate, 51,2% din sumele de la POS DRU, 93% pentru transporturi, 84,5% și respectiv 87,9% pentru PODCA și POAT.

Cu excepția regiunii București - Ilfov, în celelalte regiuni plățile sunt mai echilibrat distribuite pentru programele operaționale regional, mediu, competitivitate și dezvoltarea resurselor umane. (tabelul nr. 24).

Tabel nr. 24: Proportia plăților realizate de fiecare program în totalul fondurilor primite de regiuni, în perioada 2007 – 2013

- % -

Regiune	POR	POSM	POSCCE	POS DRU	POST	PODCA	POAT	TOTAL
București - Ilfov	5,1	6,2	14,4	28,1	41,4	2,8	2,0	100,0
Centru	27,0	31,0	23,9	17,6	0,0	0,4	0,2	100,0
Nord-Est	38,0	29,4	14,1	16,0	2,1	0,3	0,1	100,0
Nord-Vest	28,7	29,7	20,9	20,0	0,4	0,2	0,1	100,0
Sud - Muntenia	37,2	26,2	18,9	16,6	0,6	0,4	0,2	100,0
Sud-Est	29,1	38,4	12,9	10,5	8,4	0,5	0,2	100,0
Sud-Vest Oltenia	42,8	27,4	15,6	13,7	0,1	0,2	0,2	100,0
Vest	33,3	34,3	16,3	15,7	0,0	0,2	0,2	100,0

Sursa: Prelucrări proprii pe baza datelor prezentate în tabelul nr. 23.

4. Concluzii

În intervalul 2007 – 2013, România a primit aproximativ 21,1 mld euro de la Comisia Europeană și a plătit către bugetul Uniunii circa 9,2 mld euro, consemnându-se un excedent pozitiv de circa 12 mld euro. Din suma primită, 2,6 mld euro au reprezentat fonduri de preaderare care au continuat finanțarea unor obiective demarate până în 2007 prin instrumente specifice (SAPARD, ISPA, PHARE, etc.). În anii 2014 și 2015 România a mai primit aproximativ 11,4 mld euro în contul programelor de finanțare incluse în alocările pentru exercițiul financiar 2007 – 2013.

Se poate spune că România a atras aproximativ 30 mld euro pentru exercițiul financiar 2007 – 2013.

Procesul de absorbție s-a derulat cu numeroase deficiențe, ezitări, blocaje și dificultăți. Întregul proces de absorbție a fondurilor europene este o adevărată epopoe. În cadrul acestei epopoei nu au lipsit acuzele de corupție și de insuficiență a capacității administrative, venite dinspre Comisia Europeană, tot la fel cum beneficiarii interni ai acestor fonduri au invocat și invocă încă birocracia excesivă, rezultată atât din reglementările CE cât și din instabilitatea și lipsa de adecvare a reglementărilor naționale, ghidurilor solicitantului, etc.

A fost evidentă lipsa experienței naționale, locale și personale necesare unei mai bune și corecte utilizări a finanțărilor din surse europene.

Desigur că utilizarea fondurilor europene a reprezentat o resursă vitală, indispensabilă pentru economia și societatea românească.

Este necesară o evaluare finală cu privire la câștigurile și pierderile rezultate din utilizarea fondurilor europene nerambursabile. Această evaluare nu este posibilă practic nici în anul 2016 deoarece Comisia Europeană a aplicat regula n+3 și n+2 pentru a evita dezangajarea unor fonduri necheltuite.

Inițial, s-a afirmat că îndeplinirea țintelor stabilite ar permite o creștere a produsului intern brut cu 15 - 20%, dar și dezvoltarea rurală și a agriculturii, protecția mediului, un câștig de competențe profesionale prin dezvoltarea capitalului uman, etc.

Datele și informațiile de care dispunem nu ne permit să apreciem dacă aceste deziderate au fost îndeplinite.

Pe de altă parte, este extrem de complicat de evidențiat sustenabilitatea viitoare a unor proiecte implementate prin utilizarea fondurilor europene; în lipsa unor resurse, multe dintre acestea nu se pot autoîntreține.

Analiza ex-post a viabilității și a efectelor proiectelor cu finanțate europeană se va putea efectua în opinia noastră după un interval de 5 ani.

Efecte concrete și benefice aduc pe termen scurt și mediu fondurile din programele pentru agricultură și dezvoltare rurală, în timp ce cele din programele operaționale pentru transport pot să genereze efecte și pe termen lung.

Cele mai mari deficiențe s-au constatat de altfel în ceea ce privește finanțarea infrastructurii de transport.

În cazul tuturor programelor operaționale au existat deficiențe și multiple blocaje în special datorate nefuncționalității legislației referitoare la achizițiile publice.

O consecință a acestor deficiențe a fost dezangajarea unor plăți, uneori urmate și de aplicarea unor corecții financiare atât la nivelul beneficiarilor finali cât și la nivelul Statului Membru. Ar fi fost posibil ca acestea să fie diminuate dacă se utilizau mai bine resursele din programele operaționale de asistență tehnică.

Totalul corecțiilor financiare care au generat creanțe bugetare pentru exercițiul 2007 – 2013 au depășit 117 mil. euro, cele mai mari fiind înregistrate pentru programul de transport (40 mil. euro) și cel regional (peste 65 mil. euro).

Corecțiile financiare (între 5% și 25% din valoarea contractelor de achiziție publică) aplicate cheltuielilor declarate și aferente procedurilor de achiziție publică au depășit 672 mil. euro³.

Pe programe, autoritățile române și europene, prin misiunile de audit au aplicat corecții de peste 300 mil. euro în cazul POSDRU, peste 170 mil. euro în cazul POST, circa 95 mil. euro pentru POS Mediu, etc.

Situația recuperării unor creanțe bugetare și a corecțiilor este dificil de prezentat deoarece multe din acestea au intrat pe rolul instanțelor judecătorești, deciziile urmând a fi emise probabil până în anii 2017- 2018.

Cert este că multe autorități comunale, orășenești, municipale și județene, dar și instituții publice și companii private au fost supuse unor procese de destabilizare a bugetelor proprii ca urmare a neregulilor constatate în implementarea proiectelor.

Potrivit Raportului anual de analiză și prognoză - România 2014, elaborat de Societatea Academică din România (SAR) în anul 2013 rata de contestare a documentelor de constatare a neregulilor a fost de 78%.

Experiența dobândită pe parcursul celor 9 ani de exercițiu în implementarea unor proiecte cu finanțare europeană reprezintă un bun câștigat pentru actualul exercițiu bugetar (2014 – 2020), deși așa cum s-a întâmplat în anii 2007 și 2008 când sumele primite au fost practic nule sau nesemnificative se repetă și pentru actuala perioadă de programare, întrucât în anii 2014 și 2015 s-au primit de la bugetul UE numai 48,5 mil. euro și respectiv 945,1 mil. euro.

³ *Ce am învățat din proasta gestiune și planificare a fondurilor europene, Societatea Academică din România - Raport anual de analiză și prognoză – România 2014, <http://sar.org.ro/wp-content/uploads/2014/04/Proasta-gestiune-si-planificare.pdf>*

În prezent se pare că nu sunt clare prioritățile și nevoile de dezvoltare ale României care să fie incluse într-o viziune strategică de finanțare.

Este esențial ca în țara noastră să se înțeleagă că fondurile europene sunt numai o sursă complementară și nu una singulară pentru finanțarea dezvoltării economico-sociale a României.

Principala contribuție pentru dezvoltare trebuie să o reprezinte sursele interne de investiții prin care se cer finanțate obiectivele ce rezultă din calitatea de stat național.

Acestea este necesar să fie convergente cu obiectivele de dezvoltare ce rezultă din calitatea de stat membru al Uniunii Europene.

Spunem aceste lucruri deoarece se manifestă o lipsă de gândire, de interes și de identificare a unor surse interne de finanțare a dezvoltării României, fondurile europene părând să canalizeze toate eforturile numai în direcția unor obiective stabilite de Uniunea Europeană.

Așa cum se arată în raportul SAR, „România trebuia, de fapt, să își asume la modul cel mai serios sarcina de a-și identifica propriile nevoi de dezvoltare și să pornească un dialog cu Comisia și nu doar să preia automat temele și prioritățile sugerate de aceasta” (Raportul anual de analiză și prognoză – România 2014, pag. 57).

Este necesar de asemenea să se acorde importanța cuvenită pentru a se asigura că valoarea adăugată creată prin finanțarea din fonduri europene să germineze dezvoltare, în primul rând prin participarea unor companii autohtone. Spunem acest lucru deoarece în sectorul construcții de pildă, proporția contractelor de achiziție publică câștigate de firme internaționale a fost de 37,2% în anul 2008, 42,4% în anul 2011 și 42,6% în anul 2013⁴.

Pe de altă parte, fără a desconsidera importanța fondurilor europene pentru dezvoltarea economico-socială și pentru modernizarea României, este necesară demitizarea avantajelor generate de acestea și evitarea desconsiderării efortului propriu ca factor de progres.

Principalele argumente pe care le putem aduce în susținerea acestei afirmații sunt următoarele:

- comparativ cu cele aproximativ 30 mld euro fonduri europene primite de România până în anul 2015, importul de mărfuri din țările membre UE în perioada 2007-2014 a însumat peste 305 mld euro, iar exportul a totalizat 229,2 mld euro, rezultând un deficit de peste 75,8 mld euro, care reprezintă practic o sumă dublă în raport cu fondurile europene primite. Se poate afirma cu alte cuvinte, că într-adevăr România s-a transformat într-o piață de desfacere și mai puțin într-o piață de producție;

⁴ Raport anual de analiză și prognoză – România 2016, SAR, pag.38, <http://sar.org.ro/raportul-anual-de-analiza-si-prognoza-romania-2016>

- în perioada 2007-2014 investițiile străine directe intrate în România au însumat numai 32,5 mld euro, fiind practic egale cu plățile din fondurile europene primite și reprezentând mai puțin de jumătate din deficitul comercial. În urma acestor investiții dividendele plătite de România au însumat 17,8 mld euro, iar remiterile ieșite au reprezentat, potrivit datelor BNR, peste 8,8 mld euro;
- în intervalul 2007 - 2014 datoria externă a României a crescut cu 34,8 mld euro, respectiv de la 58,1 mld euro la 92,9 mld euro;
- libera circulație a persoanelor, ca una din cele 4 libertăți fundamentale ale Uniunii Europene a generat migrarea a aproximativ 4 milioane persoane din România spre alte țări membre. Consecințele economice și sociale ale liberei circulații sunt atât pozitive cât și negative.

Faptul pozitiv care poate fi reținut îl reprezintă remiterile/transferurile bănești ale românilor care lucrează în străinătate către familiile rămase în țară. În perioada 2007 – 2014 suma totală a acestora a fost, potrivit datelor BNR, de 39,9 mld euro, depășind plățile primite din fonduri europene și fiind resurse libere de orice condiție și de orice obligație în ce privește utilizarea acestor bani.

Între consecințele negative ale liberei circulații a persoanelor și a forței de muncă putem reține următoarele: îmbătrânirea și descompunerea demografică a României; depopularea unor zone și localități; apariția fenomenelor de deficit de forță de muncă pentru numeroase ocupații și meserii; migrarea creierelor și a specialiștilor (medici, profesori, cercetători, ingineri, etc.); pierderi de capital uman care, însumează minimum 26 mld euro (dacă vom contabiliza numai costurile publice pentru educația acestor persoane); pierderi însemnate de produs intern brut (dacă avem în vedere productivitatea medie exprimată prin produsul intern brut anual pe o persoană ocupată, de circa 14 – 17 mii euro în perioada 2007 – 2014 și vom considera că numai 2 milioane persoane din cele 4 milioane plecate în străinătate ar fi fost ocupate în România rezultă o pierdere anuală de produs intern brut de 28 – 34 mld euro); dacă din cele 4 milioane persoane din străinătate ar lucra efectiv 2 milioane, având în vedere productivitatea medie pe cele 28 state membre (PIB UE total/populație ocupată totală) care în intervalul 2007 – 2014 a evoluat de la 59 mii euro/persoană în anul 2007 sau 57 mii euro/persoană în anul 2009 la aproximativ 65 mii euro/persoană în 2014 și dacă vom considera că lucrătorii români din străinătate ar realiza numai jumătate din productivitatea medie, ar rezulta o contribuție la PIB - ul din UE de peste 65 mld euro.

Sunt numai câteva elemente care par să probeze că pe lângă câștiguri, România poate încă să și piardă din faptul că nu se investește suficient în țară pentru crearea de noi locuri de muncă bine plătite care ar putea genera dezvoltare economică internă, bunăstare, prosperitate, productivitate și competitivitate pentru economia națională, dar și pentru economia din Uniunea Europeană.

Pe lângă programele cu finanțare europeană, erau cel puțin la fel de necesare programe cu finanțare națională, elaborate și guvernate în conformitate cu propriile obiective și nevoi de dezvoltare.

Practic întreaga guvernare a României din ultimii 10 ani s-a concentrat exclusiv pe răspunsul la birocrația impusă de gestionarea fondurilor europene care au o influență scăzută în ce privește valorificarea internă a resurselor materiale și umane, în elaborarea și implementarea unei politici industriale proprii, în cucerirea de noi piețe pentru produsele românești etc.

Bibliografie

- Bârzea Cezar, *Politicile și instituțiile Uniunii Europene*, Editura Corint, București, 2001
- Boștinăru Victor (coordonator), *Ultimii pași, Absorbția fondurilor structurale și de coeziune 2007 – 2013*, studiu, 2013
- COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES, REPORT FROM THE COMMISSION GENERAL REPORT ON PRE-ACCESSION ASSISTANCE (PHARE – ISPA – SAPARD) in 2002 [SEC(2003) 1477], Brussels, 5.1.2004 COM(2003) 844 final
- CONSEIL EUROPEEN, *Conclusions de la Presidence*, Vienne, 11 et 12 decembre 1998, SN 300/98, p.4
- CURTEA DE CONTURI A COMUNITĂȚII EUROPENE, 1999, *A.P. BUGET*, in <http://ue.eu.int/summ.htm>
- Curtea de Conturi a României, Raport public pe anul 2013, decembrie 2014
- DG Regio – ISPA, Management Committee, *Information brochure Bulgaria and Romania*, Brussels, 2004
- DG Regio – ISPA, *The mini ISPA Report 2000 - 2004*
- EUROPEAN COUNCIL, *Presidency Conclusions*, Berlin, 24 and 25 March 1999, SN 100/99
- EUROPEAN PARLIAMENT, Final adoption of the general budget of the european union for the financial year 1995 (94/943/ECSC, EC, Euratom), JOUE L 369, 31.12.1994
- EUROPEAN PARLIAMENT, Final adoption of the general budget of the european union for the financial year 2000 (2000/81/EC, ECSC, Euratom), JOUE, L 40, 14.02.2000
- EUROPEAN PARLIAMENT, Final adoption of the general budget of the european union for the financial year 2005 (2005/144/EC, Euratom), JOUE, L 60, 08.03.2005
- Guvernul României, *Cadrul Strategic Național de Referință 2007-2013*, aprobat de Comisia Europeană la 25 iunie 2007
- Guvernul României, Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, *Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007 – 2013*, versiunea septembrie 2015
- Guvernul României, Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, *Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014 – 2020*, versiunea aprobată 26.05.2015
- Guvernul României, Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, *Raport strategic de Monitorizare*, octombrie 2014

-
- Guvernul României, Ministerul Finanțelor Publice, *Raport privind situația macroeconomică pe anul 2015 și proiecția acesteia pe anii 2016-2018*, 2014
- Guvernul României, *Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014 – 2020*, aprobat prin Decizia Comisiei Europene nr. C(2015)1290 din 25.02.2015
- Guvernul României, *Programul Operațional Capital Uman 2014 - 2020*, aprobat prin Decizia Comisiei Europene nr. C1287(2015), Bruxelles, 25.2.2015
- Guvernul României, *Programul Operațional Competitivitate 2014 - 2020*, aprobat prin Decizia Comisiei Europene nr. C10233 (2014), Bruxelles, 19.12.2014
- Guvernul României, *Programul Operațional de Asistență Tehnică 2007 - 2013*, aprobat prin Decizia Comisiei Europene nr. C7443(2015)
- Guvernul României, *Programul Operațional de Asistență Tehnică 2014 - 2020*, aprobat prin Decizia Comisiei Europene nr. C10221(2014), Bruxelles, 18.12.2014
- Guvernul României, *Programul Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative 2007 – 2013*, aprobat prin Decizia Comisiei Europene nr. 5748 din data de 21.11.2007
- Guvernul României, *Programul Operațional Infrastructură Mare 2014 – 2020*, aprobat prin Decizia Comisiei Europene nr. C(2015)4823 din 09.07.2015
- Guvernul României, *Programul Operațional Regional 2007 - 2013*, aprobat prin Decizia Comisiei Europene nr. C9772(2013)
- Guvernul României, *Programul Operațional Regional 2014 - 2020*, adoptat de Comisia Europeană (CE) pe data de 23 iunie 2015
- Guvernul României, *Programul Operațional Sectorial Creșterea Competitivității Economice 2007 - 2013*, aprobat prin Decizia Comisiei Europene nr. C363(2014)
- Guvernul României, *Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 - 2013*, aprobat prin Decizia Comisiei Europene nr. C5811 din data de 22.11.2007
- Guvernul României, *Programul Operațional Sectorial Mediu 2007 - 2013*, aprobat prin Decizia Comisiei Europene nr. C7258(2015)
- Guvernul României, *Programul Operațional Sectorial Transport 2007 - 2013*, aprobat prin Decizia Comisiei Europene nr. C7675(2014)
- Institutul European din România, Studii de impact III, Studiul nr. 1, „*Analiza capacității de absorbție a fondurilor comunitare în România*”, 2006
- Memorandum de finanțare convenit între Guvernul României și Comisia Europeană referitor la Programul național PHARE 2000, semnat la 6 noiembrie 2000, aprobat prin H.G. nr. 1328/14.12.2000, publicat în M.O. nr. 539/01.09.2001

- Memorandum de finanțare dintre Guvernul României și Comisia Europeană referitor la Programul național PHARE 2004 pentru România, semnat la 21.12.2004 și publicat prin Ordinul Ministerului Finanțelor Publice nr. 1412/2005 în M.O. nr. 940/21.10.2005
- Memorandum de finanțare dintre Guvernul României și Comisia Europeană referitor la Programul național PHARE 2001, semnat la 4 decembrie 2001, ratificat prin O.G. nr. 51/2002, publicată în M.O. nr. 634/28.08.2002
- Memorandum de finanțare dintre Guvernul României și Comisia Europeană referitor la Programul național PHARE 2002, semnat la 11 decembrie 2002, ratificat prin O.G. nr. 50/2003, publicată în M.O. nr. 604/26.08.2002
- Memorandum dintre Guvernul României și Comisia Europeană referitor la Programul național PHARE 2003 pentru România, semnat la 2 decembrie 2003, ratificat prin O.U.G. nr. 43/2004, publicată în M.O. nr. 551/21.06.2004
- Ordinul Ministerului Economiei și Finanțelor nr. 282/30 mai 2007 pentru publicarea Acordului de finanțare dintre Guvernul României și Comisia Europeană referitor la Programul Național PHARE 2005, M.O. nr. 458/6.07.2007
- Ordinul Ministerului Economiei și Finanțelor nr. 567/26 februarie 2008 pentru publicarea Acordului de finanțare dintre Guvernul României și Comisia Europeană referitor la Programul PHARE Național 2006 pentru România, M.O. nr. 306/18.04.2008
- Parlamentul European, Adoptarea definitivă a bugetului general al Uniunii Europene aferent exercițiului financiar 2007 (2007/143/CE, Euratom), JOUE, L 77, 16.07.2007
- Parlamentul European, Adoptarea definitivă a bugetului general al Uniunii Europene aferent exercițiului financiar 2014 (2014/67/UE, Euratom), JOUE, L 51, 20.02.2014
- Petrescu Oana-Măriuca, *Programul de finanțare SAPARD. Geneză și conținut*, Editura C.H. Beck, București, 2006
- Sabău-Popa Claudia Diana, *Bugetul Uniunii Europene și Fondurile Comunitare*, Editura Economică, București, 2010
- Societatea Academică din România - *Raport anual de analiză și prognoză - România 2014*
- Societatea Academică din România, *Raport anual de analiză și prognoză - România 2016*
- Wallace Helen, Pollack Mark A., Young Alasdair R. (coordonatori), *Elaborarea politicilor în Uniunea Europeană - ediția a șasea*, Institutul European din România, 2014

Site-uri internet:

Institutul European din România: <http://www.ier.ro/>;
Institutul Național de Statistică: <http://www.insse.ro/>;
<http://statistici.insse.ro/>;
Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale: <http://www.madr.ro/pndr-2007-2013/programul-national-pentru-dezvoltare-rurala-2007-2013/>;
<http://www.madr.ro/docs/dezvoltare-rurala/rapoarte/>;
Ministerul Finanțelor Publice: <http://mfinante.ro/static/10/Mfp/>;
<http://www.mfinante.ro/proiectbuget2015/>;
http://discutii.mfinante.ro/static/10/Mfp/buget2009/Raport_buget_2009_5feb
http://discutii.mfinante.ro/static/10/Mfp/buget2011/RAPORT_BUGET2011
http://discutii.mfinante.ro/static/10/Mfp/proiect_buget2012/Raport_2012
http://discutii.mfinante.ro/static/10/Mfp/proiect_buget2013/RAPORT_BUGET2013
http://discutii.mfinante.ro/static/10/Mfp/proiect_buget2014/RAPORTBUGET2014
http://discutii.mfinante.ro/static/10/Mfp/proiect_buget2015/Raportbuget2015
http://discutii.mfinante.ro/static/10/Mfp/proiect_buget2016/Raportbuget2016
Ministerul Fondurilor Europene: <http://www.fonduri-ue.ro/>;
http://www.fonduri-ue.ro/images/files/implementare-absorbție/Anexa_1-Stadiul_absorbției_pentru_Programele_Operationale_la_30.06.2016
Societatea Academică din România: [http://sar.org.ro/wp-content/uploads/2014/04/Proasta-gestiune-si-planificare/](http://sar.org.ro/wp-content/uploads/2014/04/Proasta-gestiune-si-planificare;);
Comisia Europeană: <http://ec.europa.eu> ;
http://europa.eu.int/comm/regional_policy/funds/ro ;
Eurostat: <http://ec.europa.eu/eurostat/home>;
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/themes>
<http://eur-lex.europa.eu/>;
http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/National_accounts_and_GDP/ro;
http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Employment_statistics/ro
Parlamentul European: http://www.europarl.europa.eu/summits/wie1_en/;
<http://www.inforegio.ro/ro/regio-2007-2013/programul-operational-regional>